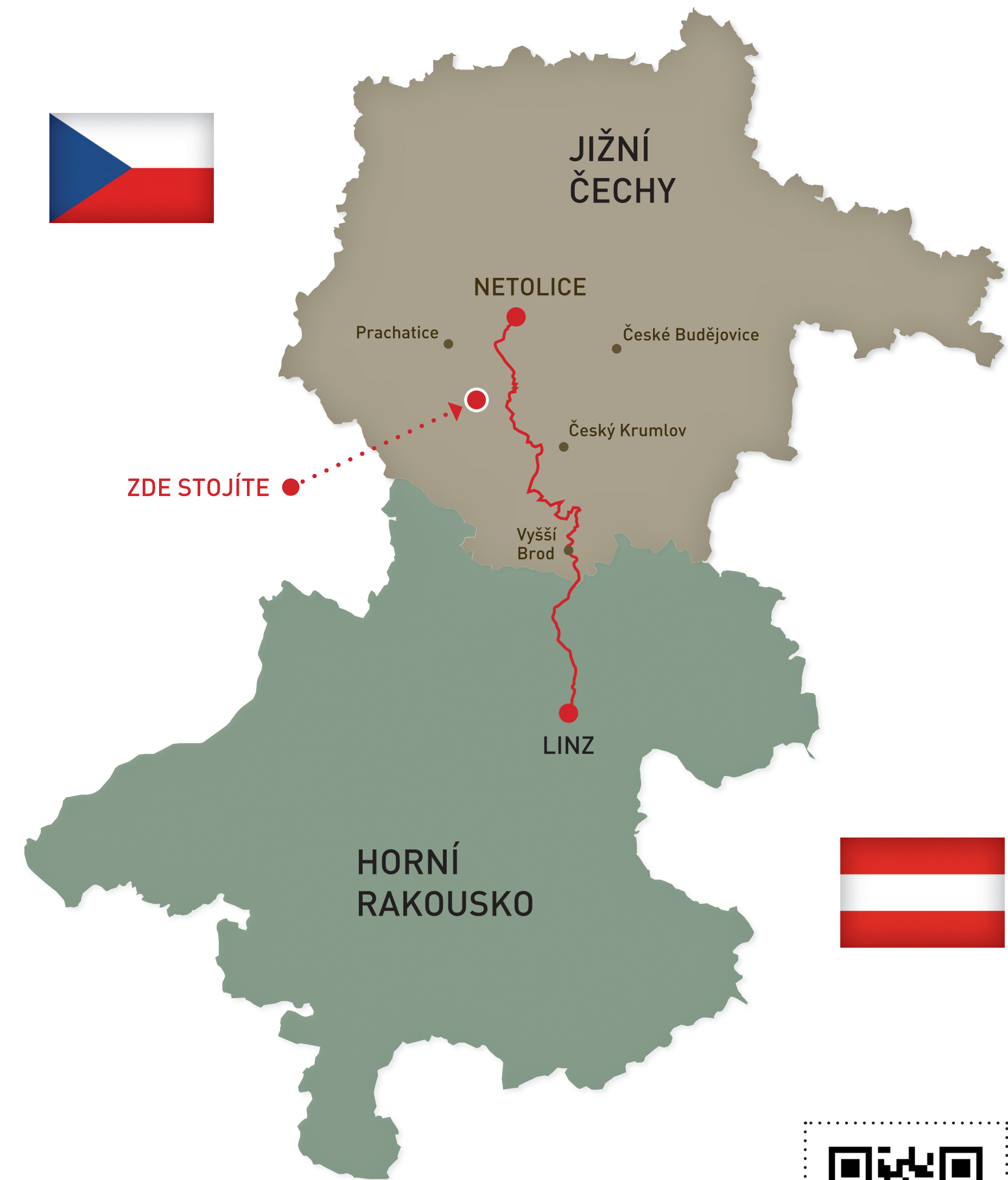
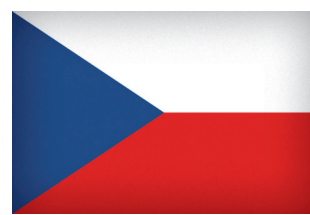

Turistická trasa

Turistická trasa

Trasa současně turistické Linecké stezky měří 140 kilometrů. Kopíruje předpokládaný průběh historické Linecké stezky zhruba od 10. do poloviny 13. století. Z Lince směřuje na Hellmonsödt, dále na sever podél toku Haselbachu a Rodlu na Bad Leonfelden. Státní hranici překonává východně od Vyšebrodského průsmyku u Radvanova. Důležitým bodem je Vyšší Brod, kde trasa překračuje tok Vltavy. Stezka dále postupuje krajinu zaniklých šumavských vesnic směrem na Boletice s románským kostelem sv. Mikuláše, Masiv Blanského lesa [nejvyšší vrchol Klef 1084 m n. m.] obchází trasa ze západu a pak dále Lhenickou brázdou, na jejímž severním výstupu stojí netolické hradíště, konec naší cesty.

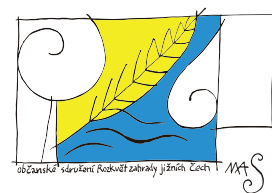
Orientační mapa Linecké stezky

Další informace o naučné stezce naleznete na internetové stránce www.lineckastezka.cz.

Naučná stezka „**Linecká stezka**“ byla realizována v roce 2014 z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF).
Scénář: Archeologický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
Grafické zpracování: Jiří Kuthel

Partneri projektu

Projekt „Linecká stezka“ je spolufinancován z OP EÚS Rakousko - Česká republika 2007-2013, reg. č. projektu: M00284

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro
regionální rozvoj

EUROPEAN TERRITORIAL CO-OPERATION
AUSTRIA-CZECH REPUBLIC 2007-2013
Gemeinsam mehr erreichen. Společně dosáhneme více.

se odborně říká depoty. Dodnes známe z doby bronzové na území jižních Čech více jak sto depotů, které dohromady čítají stovky jednotlivých předmětů. V okolí předpokládané trasy Linecké stezky to jsou nálezy například z Dolních Chrástán, Chvalšín nebo Kájova. Podle jiných názorů mohou depoty souviset také s náboženstvím pravěkých obyvatel (zakopané předměty byly obětí pro bohů).

Velice důležitou komoditou pravěkého i středověkého obchodu byla sůl. Na území Čech se její přírodní zdroje téměř nenacházejí, a proto ji bylo potřeba dovážet. Pro období pravěku je to však těžké dokázat, protože chybí hmatatelné důkazy. Víme ale, že nejpozději do střední doby bronzové (1600–1300 př. n. l.) se v okolí alpského Hallstattu sůl těžila a místní obyvatelstvo z obchodu s ní velmi bohatlo. I když později těžba v samotném Hallstattu ustala, obchod s alpskou solí pokračoval i nadále. Zřejmě i v době laténské (450 př. n. l. až přelom letopočtů), kdy střední Evropu ovládali Keltové, existovala stezka přes Šumavu spojující oppida Třísov nedaleko Českého Krumlova s oppidy Grünberg a Freinberg ležícími na okraji dnešního Lince.

Zájem byl nejen o nezbytnou sůl, ale i o luxusní výrobky a plodiny z vyspělého Středomoří. V polovině 1. století našeho letopočtu byl na Dunaji založen římský tábor Lentia [dnešní Linec], který byl jednou z posledních výsep římské civilizace na severní hranici impéria. „Barbaři“ za Dunajem měli velký zájem o římské výrobky – keramiku, šperky, ale i víno. Dokládají to římské výrobky nalezené na českém území, zvláště v Polabí. Samotné jižní Čechy byly zřejmě jen transportním regionem, protože osídlení tu nebylo příliš husté. Z jihočeských římských importů je významnější pouze římská keramika terra sigillata ze sídlíště u Sedlce na Českokubušovicích. Přímou podél předpokládané obchodní stezky byl nalezen zlomek cedníčku či naběračky u obce Světlík. Co mohli barbarští Germáni nabídnout na oplátku s jistotou nevíme. Zřejmě to byl med, vosk či drahé kožešiny. V dobách, kdy římské impérium již ztrácelo na síle, byli cenění samotní germánští válečníci, kteří se nechali najímat za zold do římského vojska. Ve středověku je doložen dovoz jižních plodů, které se zhruba od 16. století staly poměrně běžnou záležitostí, kterou si mohli dovolit i měšťané - střední vrstva tehdejší společnosti. Žádané bylo také koření, látky a samozřejmě dobré víno. Opačným směrem se vozily hlavně zemědělské produkty, zvláště obilí. V průběhu středověku se v českých pohraničních horách postupně rozvíjelo i sklářství. Ceněným artiklem se české sklo stalo hlavně v době baroka.

Tisovka – z nejstarší historie osady

V širším okolí Českého Krumlova se nacházely dvě vesnice tohoto jména – zatímco Tisovka poblíž Zátone po druhé světové válce zanikla, zdejší osada se z převážné části zachovala. Pro středověké písemné prameny je charakteristické, že zpravidla nepřinášejí svědectví o samotném založení vesnice, až teprve po mnoha desetiletích náhle odhalují její název, a to často v náhodných souvislostech. Jméno Tisovka tak poprvé čteme v rožmberské popravčí knize, a to jen díky tomu, že odtud pocházelo pět zločinců, které jejich druzi vyrazili při mučení v roce 1423. Násilných skutků se dopouštěli Domin, Leveč, Pecha, Špil a Velíšek z Tisovky. Dva první jmenovaní se dopustili vraždy mlynáře Jakla pod Ktiš, další různým způsobem škodili Rožmberkům. Leveč s Velíškem se například účastnili přepadu a vypalování rožmberských hrádků u měst Poděhús, Vhlav, Soběslavi a Deštné.

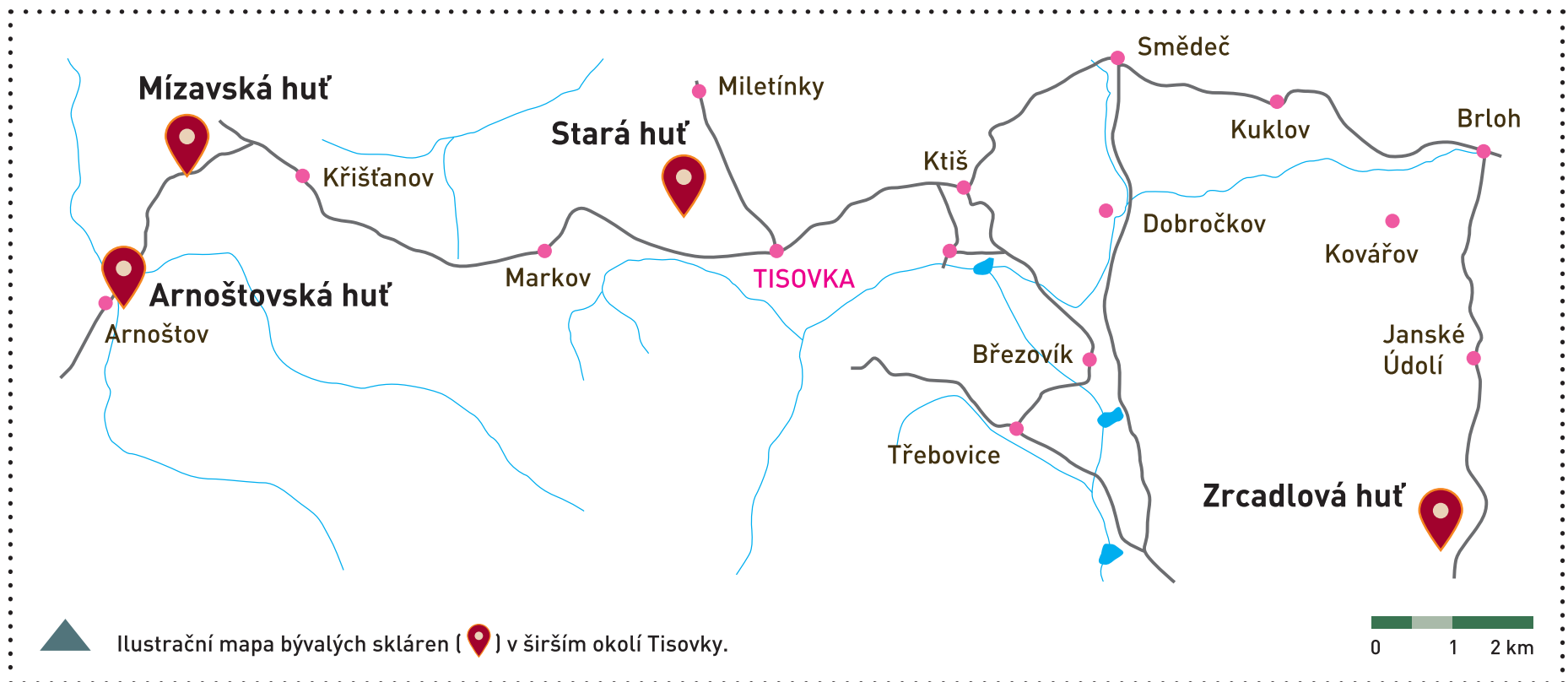
Osada patřila ke krumlovskému panství a bývala spravována rychtářem ze Ktiše. Původní český název, odvozený od tisů, byl do němčiny volně přeložen jako Eibenberg [Tisová hora], což je doloženo již v roce 1440. Lidovou výslovností a zkomolením se z tohoto jména postupně stal Aimberg, Naimberg, Neunberg a nakonec Neuberg.

Sklárny na pomezí Prachaticka a Krumlovska

Více než kilometr západně od Tisovky stávala osada Stará Huť, zaniklá po druhé světové válce. Její název je připomínkou sklářského řemesla, které bývalo v této oblasti kdysi rozšířeno. Poprvé se připomíná v roce 1445 již jako „Starahut“, což znamená, že počátky zdejší sklárny sahají přinejmenším do začátku 15. století. Území náleželo cisterciáckému klášteru Zlaté Koruně, ale o provozovateli ani době zániku sklářské hutě není nic bližšího známo.

Lépe jsme informováni o osudu Mízavské hutě (Miesau), která se nacházela v dnes již zaniklé vsi Vyšném, mezi Křišťanovem a Arnoštovem. První zmínka pochází z roku 1602 a podle Pavla Stránského se odtud vyváželo sklo až do Norimberku a Gdaňska. Po přerušení provozu za třicetileté války ji obnovil v padesátých letech 17. století Dominik de Sera, jehož nástupce Fux prováděl dosti bezohlednou těžbu dřeva, která ztěžovala obnovu lesního porostu. Po Fuxovi se zde vystydali hutmistři Reitmayer, Stadler, Peter a Thonhofer. Ani jeden však při podnikání neměl šťastnou ruku, sklárna se průběžně zadlužovala a navíc v roce 1722 vyhořela. Roku 1741 se z jejích budov stala běžná zemědělská usedlost, právo na výrobu skla však bylo formálně zrušeno až v roce 1793.

Krátké bylo trvání Zrcadlové hutě, která byla v provozu ve druhé půli 17. století a stávala nad vsí Borovou, u silnice mezi Chvalšínami a Brlohem. Založili ji společně dva brusiči francouzského původu, pracující do té doby ve sklárně na Novohradsku: Jean Olivier Decoré a Claude Barot. Získali 1. prosince 1673 souhlas knížete Eggenberga, držitele krumlovského panství, aby směli vyrábět zrcadla, skla do kočárů, duté sklo a další sortiment. Okolní lesy slibovaly dostatek dříví pro samotné vytápění pecí i pro výrobu popela, z něhož se získávala důležitá přísada – potaš neboli flus. Nastaly však potíže se stavbou hutě, s dodávkami dřeva a nakonec došlo ke sporům mezi oběma podnikateli. Zadluženou sklárnu po pouhých pěti letech vyhasili a opustili.

Ilustrační mapa bývalých skláren () v širším okolí Tisovky.

S relativně větším zdarem se setkala sklářské podnikání v Arnoštově. K jeho zahájení vedla snaha hospodářsky využít obrovské množství suchých kmenů v křišťanovském polesí, zjištěné na podzim 1806. Podle výpočtů měla dřevní hmota uschlých stromů vystačit na dvacet let provozu sklárny. Záměr chválil Josef ze Schwarzenbergu o rok později, načež byl povolán zkušený skelmistr Jan Plechinger ze Zvonkova, aby vybudoval novou huť při soutoku říčky Blаницe s Bukovým potokem. Na podzim 1808 již stála dokončená sklárna se stoupou na drcení křemene, brusírnou a obytnými budovami hutníma tra i dělníků. Místo dostalo název Arnoštov podle tehdejšího ředitele krumlovského panství Arnošta Mayera, významného hospodářského odborníka, jenž zřízení podniku prosadil. Trvalo poměrně dlouho, než nová skelná huť získala dostatečnou odbytiště, zejména vázl export do ciziny. Po Plechingerově smrti zakoupili sklárnu, která se tehdy potýkala s dluhy, hutmistr Wilhelm Kralík z Lenory a jeho bratranec Josef Taschek (1854). Kralíkovi se podařilo rozšířit a zmodernizovat výrobu, přistavět novou pec a zaměstnat více pracovníků sil. Dosavadní vodní pohon brusírny nahradil v roce 1863 účinnějším parním strojem. Za Kralíkových dědiců podnik v roce 1882 vyhořel, z čehož se nedokázal vzpamatovat. Teprve roku 1920 odkoupil chátrající sklárnu krumlovský velkostatek, aby – podobně jako před stoletím – zužitkoval kalamitní dříví, ležící v okolních lesích od jara 1918, kdy se Šumavou přehnala ničivá vichřice. Poté přešel podnik do rukou Václava Hrdiny, majitele sklárny v Chlumu u Třeboně (1924), jenž ale udržoval provoz jen s obtížemi. Roku 1945 došlo k definitivnímu zrušení arnoštovské hutě.

Linecká stezka a výroba skla v okolí Tisovky

Linecká stezka a její historie

Stejně jako v našem současném světě bylo cestování nedílnou součástí života v minulosti a stejně jako dnes sloužily cesty k přepravě zboží. Střední Evropa byla od pradávna důležitá pro kontakt mezi severními oblastmi Pobaltí a Středomoří na jihu. Na německo-rakousko-českém pomezí proto nacházíme již z období pravěku stopy existence stezek, které překonávaly šumavské lesy. Na počátku vrcholného středověku se postupně ustaluje síť cest, po kterých mezi Čechami a Podunajím proudilo zboží, kupci a zprávy, ale užívala je i vojska při svých taženích. České stezky tak byly propojeny s důležitou evropskou komunikací, která vedla Podunajím z německého Řezna až do Karpatské kotliny, jejíž počátky můžeme hledat již v antických dobách.

Významnou roli hrála tzv. Zlatá stezka vedoucí z Pasova, která se proslavila hlavně obchodem se solí. Ta se dělila do několika větví směřujících na Prachatice, Vimperk a později i Kašperské Hory. O něco východněji se táhly stezky směřující do Horního Rakouska. Jednou z nich byla i cesta nazývaná podle svého cíle Linecká.

Nejstarší písemná zmínka o obchodu mezi Podunajím a Čechami pochází z let 902 až 906, kdy markrabě Východní marky Aribio I. vydal tzv. Raffelstettenský celní řád. Ten upravuje podmínky obchodu v Podunají. Řád zmiňuje obchodní styky mezi Bavorsy a Slovany. Obchodním artiklem byli zřejmě koně, sůl, ale i otroci. Město Linec je zde uváděno ve spojitosti s místním tržištěm a clem, které se zde platilo. V tomto prameni však není zmíněna žádná z obchodních stezek. O spolehlivější důkazy se můžeme opírat až v období od 12. století dále. V roce 1106 je v Kosmově Kronice české zmiňován útek císaře Jindřicha IV. ke knížeti Bořivojovi II. „jižním krajem po cestě, kudy se chodí do Netolic“. Vzhledem k tomu, že císař prchal od Řezna, je možné, že se jednalo o některou z tras západněji od Linecké stezky. Jisté však je, že v raném středověku bylo netolické hradíště jedním z center jižních Čech. Sídlil zde místní kastelán, správce oblasti dosazovaný pražským knížetem.

Velmi starými sídly jsou také Boletice s kostelem sv. Mikuláše ze sklonku 12. století a Zátan, která byla újezdem (statkem) benediktinského kláštera v Ostrově u Davle. Dálková obchodní trasa vedla tedy nejspíše přes tato místa. Vlastní pásmo Šumavy pak stezka překračovala u Vyššího Brodu. Jak název napovídá, byly v tomto místě příhodné podmínky pro překročení Vltavy a Vyšebrodský průsmyk byl vhodný pro průchod pohraničním hvozdem. Roku 1259 zde jihočeští Vítkovci zakládají cisterciácký klášter, který sehrál důležitou úlohu při osidlování této části Šumavy. Na rakouské straně pokračovala stezka na Bad Leonfelden, Zwettl an der Rodl a do Lince, města stojícího na základech římského vojenského tábora z 1. století našeho letopočtu.

Trasy středověkého obchodu nebyvaly příliš stálé. Obchodníci se často chtěli vyhnout cłm či povinným skladům zboží. Ve 14. století vznikla západnější frymburská větev (Haslach, Svätý Tomáš, Frymburk, Zátan). Důležitým bodem této trasy byl hrad Vítkův kámen. Výhodné také bylo dovážet zboží do významných míst, kde rostla šance na jeho prodej. Do směřování stezek tak zasáhla i změna center jihočeského regionu v polovině 13. století. Po vzestupu významu Českého Krumlova jsou stezky přesměrovány z nedalekých Boletic. Také soustava správních hradíšť, tzv. hradská soustava, začala být postupně nahrazována nově zakládanými královskými městy, kde vzkvétala řemesla a s nimi spjatý obchod. Roku 1265 založil král Přemysl Otakar II. na soutoku Vltavy s Malší město České Budějovice, které se stalo novou oporou královské moci na jihu proti stále sebevědomějším Vítkovcům. Význam Netolic upadá, krátce na to zaniká i vlastní hradíště a zůstává jen samotné městečko. V reakci na to

začala být zvláště od 14. století více využívána stezka vedoucí z Budějovic do Lince přes Kaplici, Dolní Dvořiště a Freistadt. Potvrzuje to císařské privilegium již z roku 1304. Když byly v polovině 18. století během tereziánských reforem vytvářeny hlavní zemské silnice, vybrali císařští geodetové tuto východnější trasu dnes označovanou jako silnice E55. Některé části Linecké stezky zůstaly jako svazky úvozů zapomenuté v lesích, z jiných jsou polní cesty, a nebo byly pokryty asfaltem a slouží dodnes.

S čím se obchodovalo

Obchod kvetl nejen ve středověku, ale už mnohem dříve v pravěkých obdobích. Vůbec první spolehlivější důkazy o přechodech Šumavy pocházejí ze starší doby bronzové (2000–1600 př. n. l.), kdy se měď nezbytná pro výrobu bronzu těžila v Alpách a dovážela na české území. Pravěcí kovotlaci surovinu odlévali do ingotů – ve starším období to byly tzv. hrňvny (obloukovité stočené tyčinky se zakroucenými konci) a také žebra (tvarem se podobala žebřím lidským). Později se setkáváme i s importem hotových výrobků nebo jejich zlomků. Zboží si obchodníci doby bronzové často schovávali do skrytých pod zem, odkud si je někdy z různých důvodů nevyzvedli a předměty se nám tak dochovaly do dnešních dnů. Takovým nálezům